

Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет
Кафедра теорії і практики початкової освіти

СУЧАСНА ОСВІТА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник наукових і науково-методичних праць

Випуск 3

Кривий Ріг
2011

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г. О. Сучасний гуманізм і освіта: [соціально-філософські та психолого-педагогічні аспекти] / Г. О. Балл. – Рівне: «Ліста-М», 2003. – 128с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн.2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
3. Гончаренко С. У. Хай стане школа «теплою домівкою» для учня / С. У. Гончаренко // Педагогіка толерантності. – 1999. – № 1. – С.27-31.
4. Зязюн І. А. Філософія неперервної професійної освіти і сучасні психолого-педагогічні парадигми // Неперервна професійна освіта, філософія, педагогічні парадигми, прогноз: монографія / В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / За ред. В. Г. Кременя. – К.: Наук. думка, 2003. – С.167-275.
5. Касьяненко М. Д. Педагогіка співробітництва: [навчальний посібник для студентів університетів і педагогічних інститутів] / М. Д. Касьяненко – К.: Вища школа, 1993. – 320 с.
6. Слюсаренко М. Умови соціалізації дітей та молоді // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 35 «Виховання дітей та молоді в контексті розвитку громадського суспільства». – Херсон: Вид-во ХДУ, 2003. – С. 75-82.
7. Сухомлинська О. В. Виховання як соціальний процес: особливості сучасних трансформаційних змін // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Вип. 35 «Виховання дітей та молоді в контексті розвитку громадського суспільства». – Херсон: Вид-во ХДУ, 2003. – С. 9-13.
8. Турченко В. Н. Расцвет или кризис педагогической науки / В. Н. Турченко // Педагогіка. – 2004. – № 5. – С.97-102.

Размолочикова І. В.

асистент кафедри теорії

і практики початкової освіти КДПУ

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті автором зроблено спробу розкрити умови формування та розвитку особистості сучасного вчителя початкових класів.

Ключові слова: учитель, саморозвиток, професійно-педагогічні цінності, культура, самовдосконалення.

Проблема вчителя, його професіоналізму, світоглядної культури, духовно-морального вигляду – одна з найактуальніших у педагогіці та філософії освіти. І це зрозуміло. Адже, саме від особистісних характеристик залежить реалізація навчальних планів, якість освітніх послуг, виховання учнів як у процесі навчання, так і поза навчальний час.

У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, в Державній програмі «Вчитель» визначається завдання формування особистості вчителя, відповідно до потреб практики, сучасних змін, що відбу-

ваються в країні та світі. Зрозуміло, цей процес має бути забезпечений теоретично. Тому дослідження проблеми формування особистості сучасного вчителя, його іміджу є актуальним і невідкладним завданням.

Мета: проаналізувати проблему формування та розвитку особистості сучасного вчителя, його іміджу, відповідно сучасної практичної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В українській освітянській літературі останніх років до проблеми формування особистості сучасного вчителя зверталися такі учені, як В. Андрущенко, С. Гончаренко, Л. Губерський, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремень, В. Кушерець, О. Савченко, О. Сердюк, І. Надольний, В. Огнев'юк та ін. Проблемою іміджу сучасного вчителя опікуються вчені О. Абдуліна, Р. Арнхейм, П. Берд, Н. Кузьміна, В. Ліпман, В. Орешкін, Н. Черепанова, В. Шепель та ін.

Виклад основного матеріалу. Інтерес до майбутньої професійної діяльності вчителя початкових класів пов'язаний з високою оцінкою суспільної значущості учительської професії, з позитивним емоційним ставленням до неї. На наш погляд, важливого значення при формуванні особистості сучасного вчителя набуває формування необхідних йому особистісних і професійних якостей, які нададуть майбутньому вчителю можливість свідомо, із знанням справи виконувати педагогічну діяльність.

Формування професійних цінностей – це нескінченний, самодостатній процес розвитку, засвоєння, навчання і самоактуалізація. Тому розвиток та саморозвиток особистісних можливостей є одним із головних методологічних положень функціональної моделі професійно-педагогічних цінностей у майбутніх учителів початкових класів [4].

У центрі процесу формування та розвитку особистісних та професійних цінностей сучасного вчителя початкових класів має бути вдосконалення його світогляду, який обов'язково повинен спиратися на наукове підґрунтя. Адже саме науковий світогляд виконує життєво важливі функції – пізнавальну, практичну, методологічну тощо. Він є системою наукових знань людини, її поглядів, переконань та ідеалів, в яких виражається її відношення до розвитку природи, суспільства, свідомості, які визначають її суспільно-політичну, морально-етичну позицію та поведінку в різних сферах життя. Тому у формуванні світогляду сучасного вчителя початкових класів важливе значення має виконання умов, які допоможуть втілювати наукові знання в систему поглядів і переконань. Насамперед – це глибоке осмислення інформації. Чим глибше проникає думка вчителя в сутність наукових ідей, понять, законів, тим ширшими стають можливості для формування його поглядів і переконань. Зокрема, для перетворення знань на погляди і переконання належна увага має бути приділена науковому доведенню, обґрунтуванню, умінню переконувати, використовуючи педагогічну техніку та новітні технології. Адже сьогодні вчитель перестає бути єдиним чи основним джерелом знань.

Усі ці процеси лежать в основі становлення світоглядної культури особистості, яка є таким розвитком «світоглядної свідомості суб'єкта, який забезпечує:

- здатність особистості приймати самостійні рішення і відповідати за них;
- здатність до теоретичного мислення, оволодіння науковими принципами, прийомами логічного аналізу інформації;
- здатність і прагнення особистості до самостійних пошуків істини, навичок розв'язання суперечностей в своєму внутрішньому світі (наприклад, між особистими та суспільними інтересами);
- світоглядний вибір і діяльність щодо втілення світоглядних ідей і принципів у практику життя [5, с. 136].

Всебічний розвиток сучасного вчителя передбачає формування загальнолюдських норм життєдіяльності, а також добра, краси, істини, свободи та совісті, поваги, любові. За цими показниками, тобто з позицій загальнолюдської моралі, в повсякденному житті оцінюється вихованість кожного суб'єкта, передусім учителя. Адже саме він має прищеплювати ці чесноти дітям, які обов'язково порівнюватимуть усе сказане ним з поведінкою самого педагога.

Учитель повинен усвідомлювати, що адекватно пізнати себе не є простим завданням. В людині дуже багато запрограмовано природою. Тому важливо знати і розуміти нахили, здібності кожної особистості, щоб допомогти їй самовизначенню, самореалізації.

Щоб реалізувати завдання саморозвитку вчителю початкових класів необхідно акцентувати увагу на таких аспектах цього процесу, як:

- сприяння самовдосконаленню, самореалізації особистості;
- внутрішні стимули розвитку особистості (її потреби, мотиви, інтереси та установки);
- основа формування потреб, мотивів, інтересів та установок особистості (внутрішні суперечності, які стимулюють активність особистості, сприяють її саморозвитку);
- зовнішні фактори саморозвитку особистості впливи середовища та цілеспрямоване виховання);
- зовнішні умови (вони впливають на розвиток особистості не безпосередньо, не прямо, а лише проходячи її внутрішню сферу і породжуючи у неї відповідні потреби, що зумовлює несхожість, різнобарвність і неповторність особистісного розвитку кожної людини, її індивідуальну самобутність) а в нашому випадку це імідж сучасного вчителя початкових класів;
- саморозвиток особистості (це не самовільний, не спонтанний, а цілеспрямований процес);
- ідея саморозвитку особистості (вона повинна стати провідною в практичній діяльності школи і педагога) [3].

Висновки. Основними напрямками формування особистісних характеристик сучасного вчителя є: поглиблення і розширення наукового світогляду вчителя; підвищення загальної культури – політичної, моральної,

естетичної; постійне оновлення наукових знань, раціональної складової особистості вчителя; підвищення педагогічної майстерності; поглиблення органічного зв'язку вчителя з життям, соціальною практикою; утвердження активної життєвої позиції.

Вчитель у школі – це провідник ідей демократичної освіти. В цьому процесі він повинен поставати особистістю, яка втілює достатньою мірою цінності громадянського суспільства. Тому формування та розвиток особистості сучасного вчителя повинні бути першочерговим завданням професійної освіти у вищих навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна програма «Вчитель». – К., 2002. – 30 с.
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). – К.: Райдуга, 1994.
3. Дурминенко Є. А., Кормиш Л. І. Саморозвиток як творення особистості /Є. А. Дурминенко, Л. І. Кормиш //Педагогічний пошук. – Луцьк, 1996. – № 3. – С. 19-23.
4. Жорносек І. Деякі ціннісні орієнтації молоді: [наук.-метод. зб.] /І. Жорносек. – К., 1997. – 187 с.
5. Кларин М. В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках /М. В. Кларин. – М.: Арена, 1994. – 290 с.
6. Табачек І. В. Формування та розвиток особистості сучасного вчителя: дис...канд.. філософськ. наук: 09.00.10 /І. В. Табачек. – К., 2005. – 173 с.

Костецька О. І.

асистент кафедри теорії
і практики початкової освіти КДПУ

ШКІЛЬНА ТРИВОЖНІСТЬ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ПЕРЕБІГ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

У статті розглядається ситуативна тривожність молодших школярів, механізм виникнення та функціонування якої тісно пов'язані з навчальною діяльністю. Приділена увага механізмам виникнення і закріплення стану шкільної тривожності.

Ключові слова: ситуативна тривожність, шкільна тривожність, молодший школяр, навчальна діяльність.

У сучасному світі все частіше доводиться спостерігати агресивність, конфліктність, неадекватну та необґрунтовану поведінку, схильність до насильства значної кількості членів суспільства. У багатьох людей спостерігаються нав'язливі стани, стреси, неврози та інші психічні порушення. Вважається, що ці проблеми наявні у дорослих і виникають під впливом таких емоцій та емоційних станів як страхи та тривожність в дорослому віці. З часом ці емоційні стани за умови частого і постійного виникнення,